

LUNDS
UNIVERSITET

Socialt kapital i tider av kris

En kvantitativ studie om hur covid-19 pandemin
påverkade institutionell- och mellanmänsklig tillit i
Italien

Cornelia Fjelstrenius

Fabian Wettergren

Abstract

Det sociala kapitalet är en viktig komponent i en fungerande demokrati. Denna studie undersöker hur det sociala kapitalet, mer specifikt tilliten till institutioner och mellanmännisklig tillit, förändrats i Italien efter utbrottet av covid-19 pandemin. Tidigare etablerade teorier om socialt kapital antyder att en ökad tillit till institutioner initierar en ökad mellanmännisklig tillit och vice versa. Vi ställer oss dock kritiska till detta antagande och landar i en hypotes om att den institutionella tilliten minskar samtidigt som den mellanmänniskliga tilliten ökar i Italien efter covid-19 pandemin. För att testa detta genomförs en kvantitativ studie i form av ett jämförande av medelvärden samt en korrelationsanalys. Resultatet visar en signifikant ökning av den mellanmännisklig tilliten samtidigt som den institutionella tilliten visade sig ha minskat en aning, även om denna minskning inte med statistisk säkerhet kunde konstateras.

Nyckelord: socialt kapital, institutionell tillit, mellanmännisklig tillit, covid-19 , Italien

Antal ord: 6788

Innehållsförteckning

1 Introduktion.....	4
1.1 Syfte och frågeställning.....	5
2 Teori.....	6
2. 1 Vad är socialt kapital?.....	6
3 Tidigare forskning.....	9
3.1 Sociala kapitalets roll i kriser.....	9
4 Hypotes.....	12
5 Metod och material.....	15
5. 1 Statistisk analysmetod.....	15
5. 1. 1 Korrelationsanalys.....	16
5. 1. 2 Jämförelse mellan medelvärden.....	16
5. 2 Material.....	17
5. 3 Operationalisering.....	18
5. 3. 1 Mellanmänsklig tillit.....	18
5. 3. 2 Institutionell tillit.....	19
5. 4 Val av fall.....	19
6 Resultat.....	20
6. 1 Resultat av korrelationsanalys.....	20
6. 2 Resultat av medelvärden.....	21
7 Analys.....	25
8 Slutsatser.....	29
8. 1 Undersökningens slutsatser.....	29
8. 2 Framtida forskning.....	29
9 Referensförteckning.....	31

1 Introduktion

Socialt kapital är ett omstritt begrepp där innebörden argumenteras till bakgrund av olika skolor, likväl delat är förskaffandet av kapitalet. Desto mindre ifrågasatt är vikten av att åstadkomma ett högt sådant. Forskning har presenterat att ett samhälle åtnjuter åtskilliga fördelaktigheter genom höga nivåer av socialt kapital, inte minst genom Robert D. Putnams berömda verk på området. Därigenom med boken ‘‘Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy’’ (1993) där han redogör för kapitalets nyckelroll i att upprätthålla demokratiska värden och en fungerande demokrati (Putnam 1993 s. 185). Putnam framför att ett starkt socialt kapital kommer resultera i en stark demokrati. Han förklarar att detta är varför de demokratiska processerna stagnerat i de södra regionerna, samtidigt som de kunnat fortsätta i norra Italien (Putnam 1993 s. 178). Även Paxton (2002) lyfter fram förbindelsen mellan demokrati och socialt kapital, där hon pekar på förhållandet som ömsesidigt. Detta uttrycks genom inrättandet av demokratiskt styre samt i bibehållandet av systemet. En demokratiseringsprocess kan vid sidan av etablering av rättsstatsprincipen eller andra grundläggande principer, uppmuntra transparenta statliga processer som en förutsättning för ökat socialt kapitalt (Paxton 2002 s. 272). Dels nämner Paxton hur starka associationer kan hämma statens förmåga att agera förtryckande gentemot medborgarna, vilket upprätthåller demokratiska värden. Samt förmågan hos associationer att stimulera kompromisser och politiskt deltagande. Båda aspekterna fyller således en viktig demokratisk funktion (Paxton 2002 s. 257). En ytterligare aspekt är korrelationen mellan högt socialt kapital och ekonomisk utveckling, förutsättning för samtida liberala demokratiers ekonomiska effektivitet (Fukuyama 2000 s. 1, 6). Catanzaro delar detta samband, vilket exemplifieras i hans undersökning där han redovisar att lågt kapital är förenligt med låg ekonomisk tillväxt, ökad arbetslöshet och ekonomisk ojämlikhet. Han belyser kapitalets funktion som betydande för en fungerande demokrati, som en förutsättning såväl som upprätthållande (Catanzaro 2018). Mot denna bakgrund motiveras vikten av socialt kapital och därefter följer en ambition att mäta fenomenet.

Uppsatsen ämnar att studera socialt kapital genom utbrottet av covid-19, den första pandemin i modern tid att drabba utvecklade demokratier. Men sannolikt inte heller den sista, vilket talar för studiens relevans (Bor et al. 2021). Valet av pandemin stöds av saknaden av samsyn

på området, eftersom den forskning som finns inte är ense om sociala kapitalets påverkan. Därför ger det skäl för att välja pandemin, då denna är en epidemi som inte bara är i närtid utan också vars samhällsliga konsekvenser ännu inte är kartlagda. Vilket ger skäl för undersökningens inomvetenskapliga relevans, med förhoppning om att bidra till den existerande forskningen på området (Esaiasson et al. 2017 s. 32-33).

För att avgränsa studien kommer ett fall användas som analysenhet, nämligen Italien. När uppsatsen benämner socialt kapital definieras innebörden åt tillit i form av mellanmänsklig och institutionell tillit. Vilket är den operationalisering som används genom uppsatsens metodologiska delar. Denna uppfattning utgår från tidigare studier kring socialt kapital, i synnerhet teorier från Robert Putnam (1993) och Bo Rothstein (2005, 2009). Inledningsvis presenteras teori och tidigare forskning om hur tilliterna förändras genom olika kriser, som sedan följer ett avsnitt om metod- och materialval. Stycket beskriver den statistiska undersökningen, dess material, och framhäver olika aspekter av kvantitativ analys. Under resultat och analys redovisas undersökningens resultat. Slutligen framförs studiens slutsatser som efter diskussionen landar i att undersökningens hypotes till viss del får stöd.

1.1 Syfte och frågeställning

Hur har olika aspekter av det sociala kapitalet i Italien påverkats av covid-19 pandemin?

Syftet med studien är därför att ta reda på om pandemin bidragit till en förändring av det sociala kapitalet. Vår förväntning är att metoden utmäter ett resultat där mellanmänsklig tillit ökar samtidigt som institutionell tillit minskar.

2 Teori

2.1 Vad är socialt kapital?

Ett förekommande antagande kring socialt kapital är fenomenets mångsidighet, vilket gör begreppet svårdefinierat. Med anledning av begreppets bredd är det av betydelse för analysen att kartlägga det teoretiska ramverket, för att få förståelse kring begreppet. Företrädare för teoribildningen lyfts fram för att resultera i en sådan kartläggning.

En av de tidigaste rösterna på området var James S. Coleman i hans försök att utveckla en övergripande teori om sociala relationer. Hans bidrag till teorin fördelade kapitalet i tre dimensioner av human, fysiskt och socialt kapital. Fysiskt kapital avser förändring i materiell produktiv utrustning, medan de andra två beträffar mindre påtagliga investeringar i människans intellekt och i relationer till andra. Den viktigaste aspekten som analyser av Coleman betonar är den sistnämnda, som en del av socialt kapital. Han menar vidare att kapitalet centraliseras till två beståndsdelar, nämligen tillit och sociala nätverk (Jackman - Miller 1998 s. 48-49). Dessa skapas genom att sociala normer och regler blir styrande för individens handlingar, som i sin tur blir tillitsskapande. Vilket följaktligen uttrycks i relationer med individer. Bakgrunden till hans begreppsdefinition bottnar i ett sociologiskt perspektiv (Coleman 1990 s. 314).

En desto mer antagen definition som blivit allmänt erkänd inom teoribildningen är den av Robert Putnam. Hans uppfattning skapades via verket "Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy" (1993). Hans tolkning är ett resultat av studiet av den regionreform som genomfördes i Italien under 1970-talet. Putnam undersökte de olika regionerna i grad av välfungerande självstyrelse där han observerade en märkbar skillnad i socialt kapital mellan norra och södra Italien. Distinktionen lokaliserar han till en historia i norra regionerna om socialt deltagande, som i studien syns genom en aktiv medverkan i föreningslivet (Putnam, 1993 s. 174). Det sociala kapitalet skapas således genom social organisering, vilket genererar normer om ömsesidighet som i sin tur producerar mellanmännisklig tillit. Putnam menar att tilliten skapas genom normer, sociala nätverk samt ett grundläggande förtroende gentemot sin omgivning. Om detta grundantagande uppfylls

möjliggör detta i sin tur en samhällelig effektivitet som underlättar i strävan om att nå kollektiva intressen (Putnam 1993 s. 167).

Teoribildningen tillbakavisas av Rothstein och Kumlin i ‘‘Making and breaking social capital’’ (2005) där artikelförfattarna menar att ett sådant samband inte har påvisats empiriskt. Författarna belyser ett annat orsakssamband än den korrelationen mellan medverkan i sociala nätverk och föreningar, och en förstärkt tillit till sin omgivning (Kumlin - Rothstein 2005 s. 345-346). De menar istället att politiska institutioner har en betydande inverkan som tidigare definition går miste om. Vilket Rothstein och Kumlin understryker får empiriskt stöd, med bakgrund mot sin studie kring de skandinaviska länderna. Alla de är välfärdsstater som lyckats åstadkomma hög tillit till varandra, såväl till institutioner (ibid s. 341).

Rothstein och Eek vidhåller antagandet i studien ‘‘Political corruption and social trust’’ (2009) där de experimentellt framför att socialt förtroende är kausalt associerat med förtroende för statliga tjänstemän (Eek - Rothstein 2009 s. 106). Fungerande institutioner har en stor inverkan på kapitalet, vilket de gestaltar genom det tyska ordspråket: ‘Der Fisch stinkt von Kopf her’. Som sig antyder att när systemet inte står rätt till, börjar det från toppen. Vilket uttrycker tilliten som vertikal (ibid s. 106).

Fukuyama (2000) skriver i sitt arbetspapper för IMF att socialt kapital definieras som en instansierad informell norm som främjar samarbete mellan två eller fler individer. Han framhäver utmaningen att definiera socialt kapital i sig självt. Oftast beskriver forskning begreppet i en kontext om vad socialt kapital strävar efter att uppnå, snarare än vad definitionen rymmer (Fukuyama 2000 s. 3). Han menar att normerna är en förmåga som kan förkroppsligas genom samhälleliga grupper som familjen, likväl större grupper såsom nationen som enhet. Förkroppsligandet pågår under längre tid vilket gör dem ömsesidigt förstådda av medborgarna. Han förklarar detta via religiösa doktriner, men innehållet kan också utgöras av annat slag. Eftersom detta är en process över tid så beskriver Fukuyama att tilliten är svår att generera via allmänna policier (Jackman - Miller 1998 s. 49).

Som Fukuyama (2000) skriver är det lätt att definiera kapitalet genom vad begreppet gör anspråk på att åstadkomma. Den här delen av analysen ämnar dock uppmärksamhet åt att

enbart förklara den essentiella innebörden och således är det vad som kommer beaktas. Utifrån de olika perspektiven verkar det som att forskarna enas om en gemensam faktor som bärande, nämligen tillit. Avgränsningen vilar mellan vad som Rothstein och Eek (2009) skriver är vertikal tillit, eller horisontell såsom Putnam (1993) och Coleman (1990) redogör för. De olika utgångspunkterna hos synsätten överensstämmer i att både Rothstein och Putnam pekar på att de två tilliterna förutsätter varandra. Oavsett om exempelvis tilliten initieras vertikalt, om den ökar, så kommer den också öka horisontellt. De båda motiverar således en samvariation (Putnam 1993; Rothstein, Eek 2009 s. 106).

3 Tidigare forskning

3.1 Sociala kapitalets roll i kriser

Som nämnt i det inledande kapitlet finns det redan en hel del forskning på hur socialt kapital påverkas i tider av kris. Den existerande forskningen är dock inte överensstämmande med huruvida kriser får en positiv eller negativ effekt på ett lands sociala kapital. Tidigare undersökningar har visat att det sociala kapitalet både kan ha ökat och minskat i tider av kriser. Forskningen har även visat att olika beståndsdelar av det sociala kapitalet påverkas olika i kriser. Å ena sidan har man observerat ett ökat tillit till andra människor under tider av kris men å andra sidan har det visat sig att tilliten samtidigt minskat till politiska institutioner.

I detta kapitel presenteras forskning från olika typer av kriser däribland terrorattentat, hälsokriser och ekonomiska kriser. Covid-19 pandemin som är den kris som senare kommer att undersökas är en kris på flera fronter. Därför tycks det rimligt att undersöka olika typer av krisers påverkan på det sociala kapitalet.

I en undersökning i Italien efter finanskrisen visar Catanzaro (2018) hur landets sociala kapital minskade till följd av den ekonomiska krisen som drabbade stora delar av världen 2008. Krisen fick stora konsekvenser i Italien vilket blev tydligt då Italien såg en ökad arbetslöshet, minskat ekonomisk tillväxt och en ökning av ekonomisk ojämlikhet. Just den ekonomiska ojämlikheten är något Catanzaro (2018 s. 51-52) pekar på som en faktor till det minskade sociala kapitalet i landet. Det finns alltså ett samband enligt författaren mellan finanskrisens negativa ekonomiska konsekvenser och minskningen av den mellanmännsliga och institutionella tilliten. En annan studie har också undersökt finanskrisens konsekvenser på det sociala kapitalet fast här i en större omfattning. Här undersöks bland annat det sociala kapitalet i länder i väst mellan åren 2006 till 2010. Resultatet visar en minskning i sociala sammankomster, tillit till andra människor och även tillit till institutioner (Sarracino - Piekalkiewicz, 2020 s. 1584)

Det existerar även en hel del forskning på hur socialt kapital ökat under kriser och då främst tilliten till institutioner. Inte sällan talar man om att kriser bidrar till en så kallad

rally-round-the-flag effekt. Detta är en effekt som leder till en ökad tillit till en ledare eller stat vars land drabbats av en kris såsom krig eller terrorattack (Hetherington - Nelson 2017 s. 39). Rally effekten uppenbarade sig efter terrorattentaten i New York 2001 och i Madrid 2004. Både i USA och i Spanien sågs en ökad tillit till politiska institutioner i attentatens efterdyningar (Dinesen - Jæger 2013 s. 925). Även under pandemin uppenbarade sig denna "rally" effekt. Bol et al. (2020) undersökte bland annat tilliten till styrande regeringar i ett antal europeiska länder som införde nedstängningar till följd av pandemin. I undersökningen som utfördes precis innan och precis efter nedstängningen uppgav respondenterna en ökat tillit till sina länders regeringar vid det senare tillfället (Bol et al. 2020 s. 497).

I en undersökning av pandemins konsekvenser för tillit åskådliggjorde Esaiasson et al. (2020) hur det sociala kapitalet ökat i olika aspekter i Sverige. Författarnas tes implicerar att ett ökat förtroende till institutioner i sin tur sträcker sig till en ökad mellanmänsklig tillit. Baserat på undersökningen visar sig detta antagandet stämma just i Sverige. Undersökningen visar nämligen att tilliten till politiska institutioner i Sverige, tre månader efter att pandemin drabbat landet, ökade påtagligt. Resultatet pekade även på en inte lika stor men likväl en signifikant ökning av mellanmänsklig tillit (Esaiasson et al. 2020 s. 748).

Den presenterade forskningen visar att tillit kan gå både upp och ned men gemensamt är att olika tillit går åt samma håll. Institutionell tillit förutsätter mellanmänsklig tillit och vice versa vilket ligger i linje med tidigare presenterade teorier om socialt kapital. Nedan följer forskning som däremot går emot uppfattningen om att institutionell tillit och mellanmänsklig tillit samvarierar.

Efter finanskrisen 2008 påvisar Bolancé et al. (2018) att det sociala kapitalet även förändrades i Spanien. Likt Catanzaro (2018) som undersökte Italien efter finanskrisen minskade tilliten till institutioner i Spanien till följd av krisen. Vad som dock kan tyckas förvånande i forskningen sett till tidigare forskning och teorier om socialt kapital, var att den mellanmännsliga tilliten ökade efter krisen och därmed inte samvarierar med den institutionella tilliten (Bolancé et al. 2018 s. 188-189). En liknande studie av det sociala kapitalet genomfördes i Grekland under perioden 2002 - 2010 vilket var en period då landet upplevde politisk instabilitet och ekonomisk kris. Även i denna studie påverkades det sociala

kapitalet på olika vis i olika aspekter. Grekland upplevde under perioden en minskad tillit till institutioner samtidigt som den mellanmännsliga tilliten var betydligt stabilare och ökade en aning (Ervasti et al. 2019 s. 1207). En liknande trend gick även att urskilja i transitionella länder i Östeuropa och Asien. Efter finanskrisen observerades en minskning av institutionell tillit samtidigt som den mellanmännsliga tilliten i samma länder ökade (Habibov - Afandi 2015 s. 513-512).

4 Hypotes

Mot bakgrund av den tidigare forskningen nyss presenterad, framkommer att det sociala kapitalet förändras olika i kriser. Mellanmänsklig tillit och tillit till institutioner kan påverkas både negativt och positivt i tider av kriser. Forskningen säger oss även att olika typer av tillit förändras negativt såväl som positivt. Det finns således inget entydigt svar på hur pandemin borde ha påverkat det sociala kapitalet i Italien. För att förtydliga de potentiella utfallen av covid-19 pandemin på mellanmänsklig tillit och institutionell tillit i Italien, följer nedan en visualisering av potentiella utfall i tre diagram. Utfallen kan tyckas överdrivna och orealistiska men detta görs i syftet att tydliggöra skillnaderna.

Diagram 1. Utfall 1: *Covid-19 pandemin har bidragit till en ökning av mellanmänsklig tillit och tillit till institutioner i Italien*

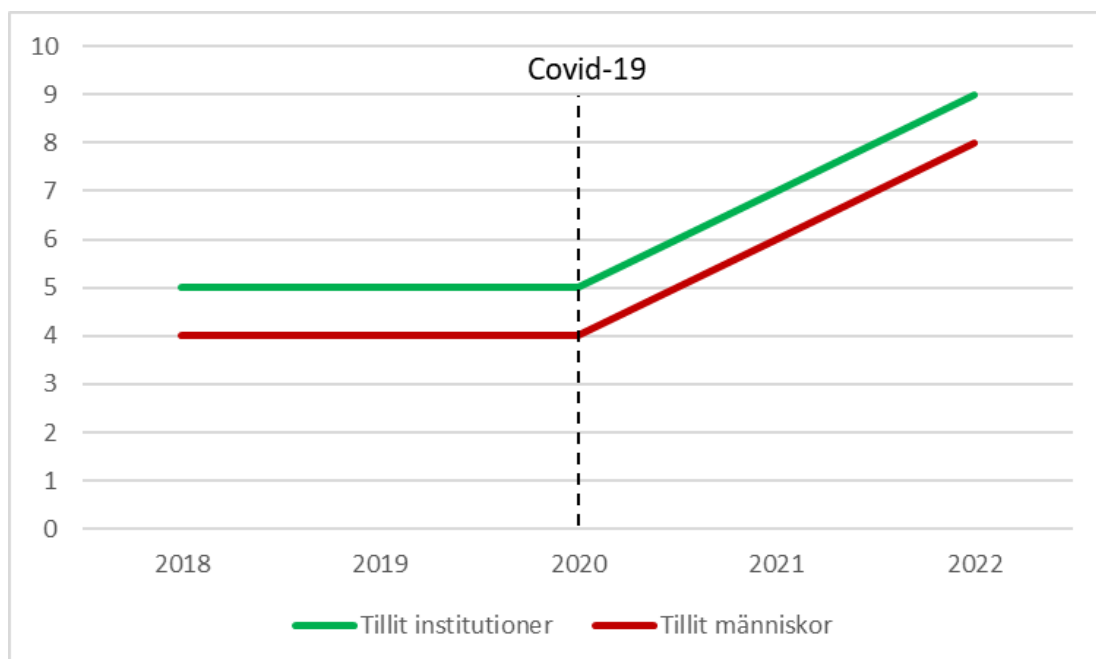

Illustration: Värdena på Y-axeln: 0 - Mycket låg tillit, 10 - Mycket hög tillit mot människor. Grön linje - tillit mot institutioner. Röd linje - tillit mot andra människor. Streckad linje illustrerar utbrottet av covid-19.

Diagram 2. Utfall 2: *Covid-19 pandemin har bidragit till en minskning av mellanmänsklig tillit och tillit till institutioner (I Italien)*

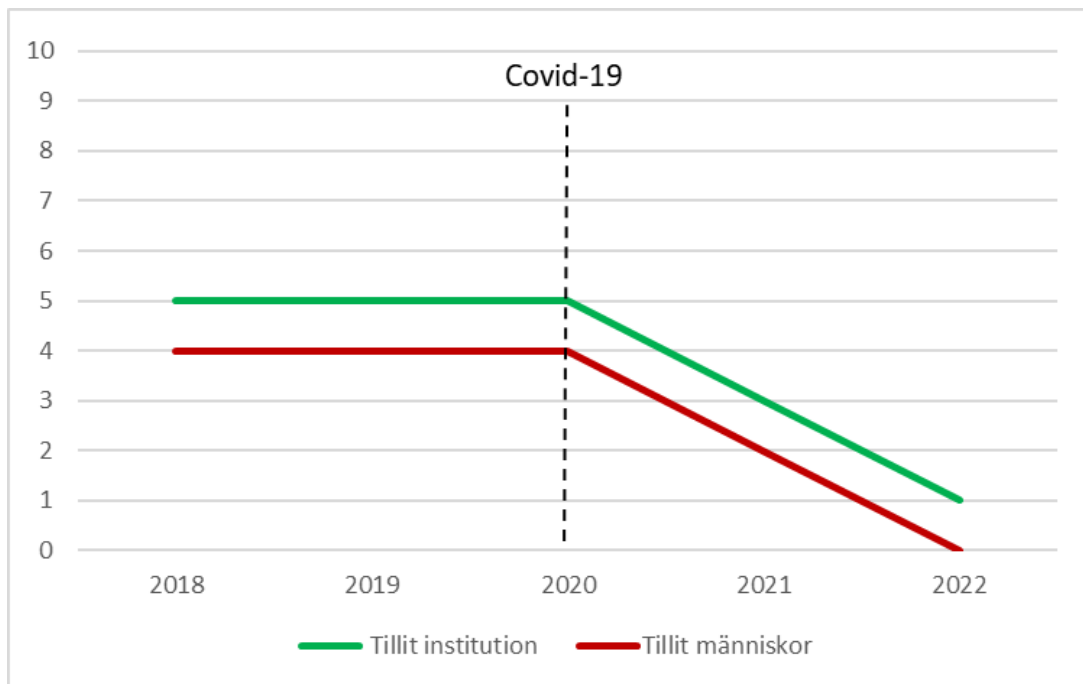

Illustration: Värdena på Y-axeln: 0 - Mycket låg tillit, 10 - Mycket hög tillit mot människor. Grön linje - tillit mot institutioner. Röd linje - tillit mot andra människor. Streckad linje illustrerar utbrottet av covid-19.

Diagram 3. Utfall 3: *Covid-19 pandemin har bidragit till en minskning av tillit till institutioner samtidigt som mellanmänsklig tillit ökat (I Italien)*

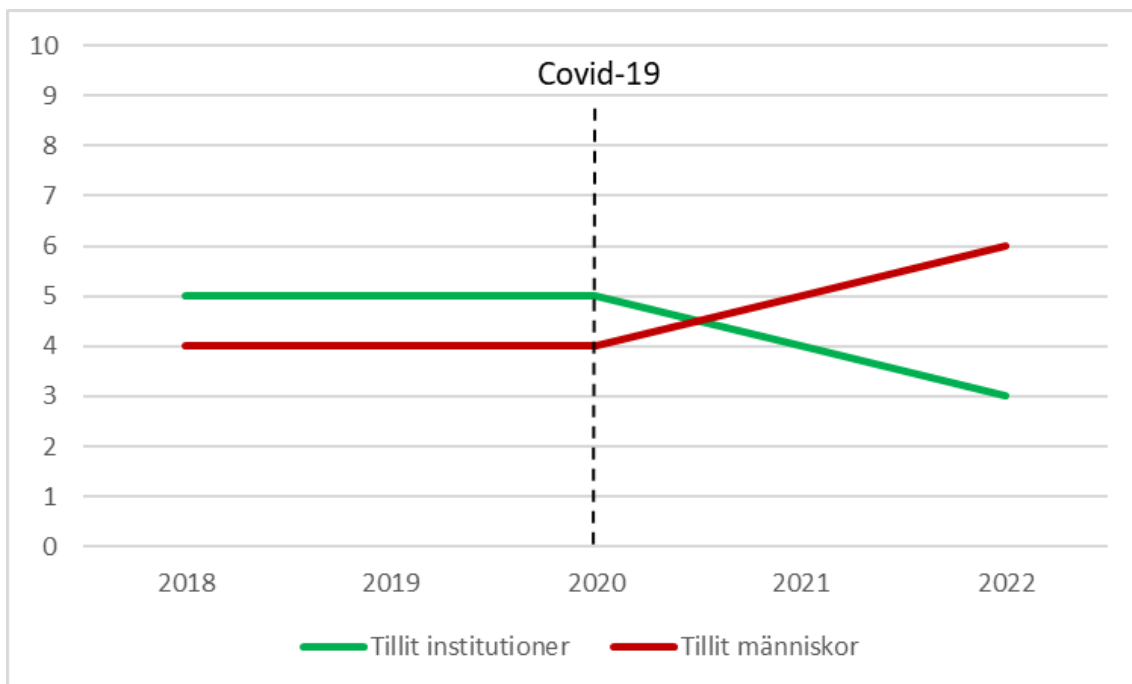

Illustration: Värdena på Y-axeln: 0 - Mycket låg tillit, 10 - Mycket hög tillit mot människor. Grön linje - tillit mot institutioner. Röd linje - tillit mot andra människor. Streckad linje illustrerar utbrottet av covid-19.

Enligt *diagram 1 och 2* kan vi utläsa ett resultat där variablerna mellanmänsklig- och institutionell tillit samvarierar. Utifrån teoribildningen, under avsnitt 2.1, går detta i linje med Putnam och Rothsteins respektive teorier. Till skillnad från dessa ser vi i *diagram 3* ett utfall där variablerna rör sig åt olika håll och således tillbakavisar resultatet hos de båda teoretikerna.

Vår förväntning av undersökningen är att resultatet kommer presentera ett minskat samband mellan de två tilliterna. Mer exakt att mellanmänsklig tillit ökade till följd av pandemin, medan institutionell tillit minskade. Utifrån de olika utfallen visualiserade i diagrammen går vår förväntning i led med grafen i *diagram 3*. Följaktligen antar undersökningen följande hypotes:

Covid-19 pandemin har bidragit till en minskning av tillit till politiska institutioner samt en ökning av mellanmänsklig tillit i Italien.

Hypotesen motiveras med avstamp i tidigare forskning. Med detta i åtanke tänker vi oss att den institutionella tilliten minskar till följd av pandemin. Som Ervasti et al. (2019) nämner i sin studie befann sig Grekland under en längre tid i finansiell kris, den osäkra perioden innebar både politisk och ekonomisk instabilitet för landet. Vi tror att pandemin kan ha genererat ett liknande resultat baserat på krisens omfattning. Då covid-19 pandemin fick utslag på flera samhällseliga nivåer precis som i Grekland, ekonomiskt och politiskt (Ervasti et al. 2019). Vilket då gör att förtroendet för dessa aktörer minskar, i form av politiskt stöd.

Pandemin utmärkte sig genom restriktioner som begränsade socialt umgänge och interaktion med människor. Den oro som vi tror att många kände på grund av krisen menar vi kan ha resulterat i en ökad tillit människor emellan, då gemenskapen gentemot varandra blir tillitsskapande. I sin kontext utgör pandemin ett externt hot som vi tror gör att människor istället finner tilltro hos varandra då krisen befinner sig bortom människans kontroll. Därmed motiverar vi att det finns en viktig social aspekt som kom av pandemin, som kan ha genererat ökad mellanmänsklig tillit.

5 Metod och material

I det här avsnittet kommer det redogöras för material och metod, operationalisering samt val av fall. Följande metodologiska delar av uppsatsen beskrivs grundligt och motiveras med en källkritisk utgångspunkt.

5.1 Statistisk analysmetod

För att besvara vår frågeställning och förhoppningsvis finna stöd för studiens hypotes har vi landat i att använda oss utav kvantitativ metod, och av dessa valt en statistisk analysmetod. Valet av statistisk analysmetod baseras på designens egenskaper att effektivt ordna och beskriva data, med förhoppning att åstadkomma ett generaliserbart resultat. Metoden lämpar sig väl när det handlar om att samla information från ett stort urval analysenheter (fall) (Esaïasson et al. 2017 s. 96). Vilket vi ansåg överensstämmer med både syfte och material för undersökningen. Studiens materiella underlag för analysen utgörs av befintlig data insamlad av andra forskare, således är metoden en kvantitativ sekundäranalys (Ibid s. 291). Framförallt har detta besparat oss tid då jakten på källmaterial kan vara mycket tidskrävande. Särskilt med tanke på den tidsram som styr undersökningen eftersom den har varit tidsbegränsad. Därmed fanns inte resurserna för att producera eget källmaterial och därför var detta inget alternativ. Valet blev alltså enkelt med anledning av tillgänglig kvantitativ data som redan fanns till vårt förfogande (Ibid). Dessutom undviker vi risken för eventuella slump- och slarvfel som kan förekomma vid bearbetningsfasen av datamaterialet vilket är en god förutsättning för hög reliabilitet, förutsatt att mätinstrumentet används noggrant. Med den anledningen genomförde vi analysen upprepade gånger för att försäkra oss om ett säkert resultat (Ibid s. 64).

Vår statistiska analys är en tvåvariabelanalys, eftersom vi undersöker eventuella sambandet mellan två variabler (mellanmänsklig- och institutionell tillit). De två variablernas förhållande studeras med förhoppning att hitta stöd för orsak och verkan. Detta illustreras vanligen genom påstådda variationer i förklaringsfaktor X som har någon påverkan på beroende variabel Y. I termer av vår undersökning blir pandemin den oberoende variabeln

(X) som mäter huruvida pandemin utövar någon påverkan på beroende variablerna (Y), som i vårt fall de blir de två tilliterna (Ibid s. 359). Den skalnivå som variablerna befinner sig på är intervallskalan, vilket förklaras av egenskapen att rangordna deras värden på ett sätt som är tydligt och enhetligt utifrån avstånd (Ibid s. 360-361).

5. 1. 1 Korrelationsanalys

Analysen inleder med att undersöka korrelationen mellan institutionell- och mellanmänsklig tillit. Syftet är att se om det finns ett samband mellan variablerna och möjligen hur stark den samvariationen visar sig att vara.

Måttet vi använder oss utav är en Pearson korrelation, vilket är ett sambandsmått som visar styrka och riktning i linjära samband mellan två variabler. Det kan anta värden mellan -1 och +1, där de två representerar ett fullständigt negativt och ett absolut positivt samband. Värden nära 0 indikerar en nollkorrelation, avsaknad av ett linjärt statistiskt samband. Om korrelationskoefficienten är positiv betyder det ett högt variabelvärde hos den ena variabeln, samtidigt som den andra också utmärker ett högt värde. Är koefficienten negativ innebär det att högt värde hos variabel X tenderar att förekomma ihop med låga variabelvärden hos Y. Desto större koefficient, desto starkare är den utmätta samvariationen (Esaiasson et al. 2017 s. 377-378).

5. 1. 2 Jämförelse mellan medelvärden

Vidare i analysen ämnar vi att mäta medelvärdet för respektive variabel för att se huruvida det har skett en förändring av mellanmänsklig- eller institutionell tillit mellan perioderna innan och efter pandemin. Vi hoppas på att utmäta ett resultat där hypotesen stöds, nämligen att institutionell tillit har gått ned samtidigt som mellanmänsklig tillit ökat. Sedan genomför vi ytterligare en beräkning av medelvärden och tillför variabeln kön. I det andra testet är avsikten att se om det finns eventuella skillnader hos män och kvinnor, i deras attityder gentemot studiens tillitsvariabler.

Medelvärdesmetoden används när intresset ligger i genomsnittliga värden hos en population. Medelvärdet, så kallat aritmetiska medelvärdet, beräknas genom att summera variabelvärdena för samtliga analysenheter och dividera med antalet analysenheter. I undersökningen tar vi hjälp av statistikprogrammet SPSS för att beräkna medelvärdet. En nackdel med metoden är dess mottaglighet för extrema variabelvärden. Extremt höga eller låga värden hos en variabel i ett litet urval av analysenheter kan påverka beräkningarnas tillförlitlighet. Detta kan ge en felaktig bild om var fördelningens mittpunkt befinner sig inom intervallet och således försvaga informationsvärdet (Esaiasson et al. 2017 s. 365). Det materiella underlaget som ligger till grund för vår undersökning rymmer inga sådana extremvärden, vilket reducerar risken av ett mindre tillförlitligt värde.

5. 2 Material

Undersökningen baserar sitt material till största del åt tidigare forskning kring vikten av socialt kapital i kriser, som diskuteras under avsnitt 3. Detta redovisar en sammanställning om den kunskap och de resultat som tidigare studier producerat. Även socialt kapital redogörs begreppsligt med olika teoretiska utgångspunkter. Vilket görs för att kunna belysa fenomenet för att vidare ha tillräcklig kunskap för att operationalisera samt avgränsa begreppet senare i analysen (se avsnitt 2). För den statistiska analysen använder studien sig av data från *European Social Survey (ESS)*. Organisationen utför enkätundersökningar i syfte att kartlägga förändringar i attityder, beteenden och uppfattningar för att sprida kunskap om dessa faktorer. Databasinsamlingen hämtas från ett stort urval, över trettio europeiska länder (ESS 2022).

Datan hämtas från två olika enkätundersökningar vars material samlats in under olika tillfällen. En utförd innan utbrottet av covid-19 pandemin (version ESS 9) och en annan utförd efter utbrottet (version ESS 10). Fördelar med att använda sig av just denna databas är att det är en omfattande undersökning med ett högt deltagande. Frågan gällande människors tillit till institutioner besvarades i första enkätundersökningen av 2655 människor och i den andra av 2610 människor. Frågan om människors tillit till varandra besvarades av 2735, respektive 2631 människor. Viktigt att ha i åtanke är att datan från ESS samlats in under en

relativt bred tidsperiod. Den första datainsamlingen gjordes från 30-08-2018 till 27-01-2020 och den andra mellan 18-09-2020 och 31-01-2022 (ESS 2022). Visserligen underlättar detta vår undersökning då materialet samlades in innan och efter utbrottet av covid-19 pandemin, men vad som kan bidra till undersökningens svaghet är bredden på materialets tidsspann. Optimalt för vår undersökning vore en undersökning av människors tillit som utförts precis innan utbrottet av covid-19 och en annan undersökning utförd när pandemin var som värst. Detta hade gett oss en tydligare bild av hur människors tillit förändrats till följd av pandemin, samt större tillförlitlighet hos mätinstrumentet. Desto mer säkerhet i att det som undersöks är det vi påstår, i linje med hög reliabilitet (Esaiasson et al. 2017 s. 64-65). I brist på bättre tillgängligt material ser vi trots allt *European Social Survey* som ett bra underlag för att få en indikation på hur det sociala kapitalet förändrats i Italien.

5.3 Operationalisering

5.3.1 Mellanmänsklig tillit

Operationalisering av teoretiska definitioner, i vårt fall mellanmänsklig tillit, initieras genom att begreppet tilldelas operationella indikatorer (Esaiasson et al. 2017 s. 56).

Undersökningens operationaliseringar kommer grunda sig på de variabler som finns tillgängliga i *European Social Survey (ESS)* databas, eftersom det materiella underlaget utgörs av ett redan befintligt dataset.

Mellanmänsklig tillit operationaliseras således till variabeln som finns i materialet "Most people can be trusted or you can't be too careful". Variabeln tolkas vid att "det går att lita på de flesta" eller "en kan inte vara för försiktig (med att lita på andra)". Vilket vi anser är en tolkning som överensstämmer med innebörden av tillit till andra. En sådan förenlighet med teoretisk definition och operationell indikator är att eftersträva då det värderas med god validitet (Ibid s. 57).

5. 3. 2 Institutionell tillit

För operationalisering av institutionell tillit använder vi oss återigen av tillgänglig data från ESS dataset. Variabeln från materialet som vi ämnar att tillämpa är "Trust in country's parliament". Med risk för att den operationella indikatorn och teoretiska definitionen inte överensstämmer väl kommer definitionen motiveras. Detta med tanke på den stora betydelsen operationaliseringen har för de resultat vi kommer fram till, samt i vilken utsträckning de är tillförlitliga (Esaiasson et al. 2017 s. 56). Institutionell tillit, vilket syftar till tillit mot institutioner är i sig självt relativt brett, då det kan hänvisa till olika typer av organisationer eller förskaffade strukturer. I enlighet med vår frågeställning och vad vi ämnar att undersöka hänvisar vi till formellt reglerade sådana, såsom förtroende till politiska aktörer och statsförvaltning. Där tillit till parlament representerar en del av politiska tilliten. Återigen är det ett brett spektrum och så vidare är det svårt att enas kring en heltäckande definition. En aspekt som kan skada validiteten, vilket vi också är medvetna om (Ibid s. 57). Utifrån det urval som fanns tillgängligt i datasetet ansåg vi att den valda variabeln var mest lämplig.

5. 4 Val av fall

Vid val av fall så har vi med arbetets omfattning och tidsbegränsning i beaktning valt att avgränsa oss till att undersöka ett land. För att undersöka det sociala kapitalets påverkan av covid-19 pandemin ansåg vi det lämpligt att utgå från ett land som drabbats märkbart av pandemin. Fokuset på just Italien grundar sig i att de gick in i pandemin med en redan svag ekonomi med budgetnedskärningar och kom att bli en av de mest drabbade länderna, dels ekonomiskt men även med en hög dödlighet (Amenta 2020). Ytterligare argument för valet av Italien är tillgängligheten av material. Italien var en av ett fåtal länder vars tillit undersöktes både före och efter covid-19 pandemin.

6 Resultat

6.1 Resultat av korrelationsanalys

Pearson-korrelationen redovisas nedan genom en tabell som illustrerar korrelationen mellan våra två variabler mellanmänsklig- och institutionell tillit. En analys av våra variabler har först genomförts med avseende på den första enkätundersökningen ESS 9 (Se tabell 1). Sedan genomfördes samma korrelationsanalys en gång till fast med det senare datasetet ESS 10 (Se tabell 2). Tabellen visar även antal respondenter i enkätundersökningen (N) vid respektive tillfälle. Vi antar att materialet är relativt normalfördelat, vilket krävs vid ett test av Pearson korrelation. Vår data har inte heller några outliers då datan endast kan anta värden mellan 1-10. Därmed uppfylls förutsättningarna för ett Pearson korrelationstest.

Tabell 1: Beräkning av korrelationskoefficient och signifikans för mellanmänsklig tillit och institutionell tillit innan utbrott av covid-19 pandemin (2018-2020)

Correlations			
		Most people can be trusted or you can't be too careful (Pre- pandemic)	Trust in country's parliament (Pre- pandemic)
Most people can be trusted or you can't be too careful (Pre- pandemic)	Pearson Correlation	1	.272**
	Sig. (2-tailed)		<.001
	N	2736	2650
Trust in country's parliament (Pre- pandemic)	Pearson Correlation	.272**	1
	Sig. (2-tailed)	<.001	
	N	2650	2656

Tabell 2: Beräkning av korrelationskoefficient och signifikans för mellanmänsklig tillit och institutionell tillit efter utbrott av covid-19 pandemin (2020-2022)

Correlations

		Most people can be trusted or you can't be too careful (Post-pandemic)	Trust in country's parliament (Post pandemic)
Most people can be trusted or you can't be too careful (Post-pandemic)	Pearson Correlation	1	.371**
	Sig. (2-tailed)		<.001
	N	2632	2603
Trust in country's parliament (Post pandemic)	Pearson Correlation	.371**	1
	Sig. (2-tailed)	<.001	
	N	2603	2611

Det finns en viss korrelation mellan institutionell -och mellanmänsklig tillit i Italien. I tabell 1 ser vi att korrelationen mellan institutionell- och mellanmänsklig tillit innan pandemin var 0.272. Även om korrelationen är svag så är den signifikant på en 1% säkerhetsnivå.

Tabell 2 visar ett större värde på korrelationen mellan institutionell- och mellanmänsklig tillit efter pandemin, nämligen 0,371. Även denna korrelation är signifikant på en 1% nivå.

6. 2 Resultat av medelvärden

Nedan följer resultatet av analysens beräkning av variablernas medelvärden. Även i detta avsnitt kommer resultatet presenteras genom tabeller. Analysen utmäter medelvärdet av variablerna för respektive period, innan (ESS 9) och efter (ESS 10) utbrottet av covid-19 pandemin. Senare i analysen tillsätts variabeln kön för att undersöka eventuella attitydskillnader mellan tilliterna. Antalet respondenter i enkätundersökningen redovisas i följande tabeller (N). Värdet i tabellerna utgörs av en skala mellan 1-10, där 1 innebär en mycket låg skattning respektive 10 som är en hög skattning (hög tillit).

Tabell 3: Beräkning av medelvärde och signifikans för mellanmänsklig tillit och institutionell tillit, före (2018-2020) och efter (2020-2022) utbrott av covid-19 pandemin

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Most people can be trusted or you can't be too careful (Pre-pandemic)	2736	4.79	2.378	.045
Most people can be trusted or you can't be too careful (Post-pandemic)	2632	5.01	2.221	.043
Trust in country's parliament (Pre-pandemic)	2656	4.25	2.525	.049
Trust in country's parliament (Post pandemic)	2611	4.20	2.362	.046

För att visa hur värdena av medelvärdesmetoden i tabell 3 kan förstås så visualiseras resultatet grafisk nedan (diagram 4).

Diagram 4: Den genomsnittliga institutionella tilliten minskade en aning medan den mellanmännskliga tilliten ökade

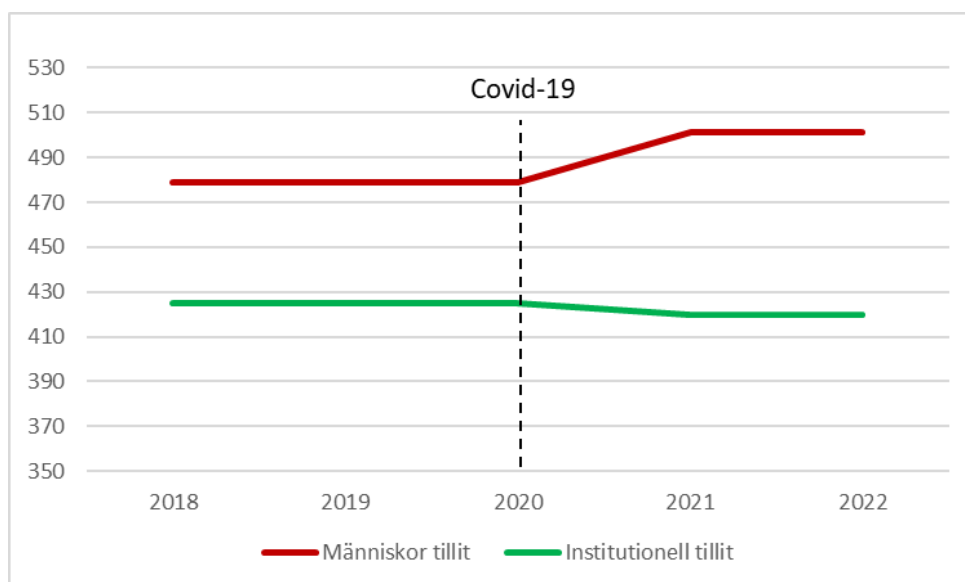

Illustration: Värdena på Y-axeln: 0 - Mycket låg tillit, 1000 - Mycket hög tillit. Grön linje - tillit mot institutioner. Röd linje - tillit mot andra människor. Streckad linje illustrerar utbrottet av covid-19.

Som vi ser i tabell 3 utmäter mellanmänsklig tillit 4.79 under perioden innan pandemin. Vid det senare tillfället har genomsnittet ökat till 5.01. Den genomsnittliga institutionella tilliten befann sig på 4.25 innan krisen, efter pandemin har värdet minskat till 4.20.

Tabell 4: Beräkning av skillnad i medelvärde och signifikans för mellanmänsklig tillit och institutionell tillit, före (2018-2020) och efter (2020-2022) utbrott av covid-19 pandemin

		Mean	Std. Deviation	Paired Differences			t	df	Significance	
				Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				One-Sided p	Two-Sided p
				Lower	Upper					
Pair 1	Most people can be trusted or you can't be too careful (Post-pandemic) – Most people can be trusted or you can't be too careful (Pre-pandemic)	.236	3.243	.063	.112	.360	3.727	2622	<.001	<.001
Pair 2	Trust in country's parliament (Post pandemic) – Trust in country's parliament (Pre-pandemic)	-.055	3.475	.069	-.190	.081	-.795	2530	.213	.427

I tabell 4 testas skillnaden av medelvärdet av de två måtten på tillit innan och efter pandemin. Den mellanmänskliga tilliten ökade med 0.236. Denna förändring visar en ökning av mellanmänsklig tillit som dessutom är signifikant på en 1% nivå. Det är därför möjligt att dra slutsatsen att den mellanmänskliga tilliten ökat en aning i Italien efter covid-19 pandemins utbrott. Medelvärdet av den institutionella tilliten har däremot minskat med 0.055. Detta är en marginell minskning och inte heller signifikant på en 5% nivå. Vi kan därför inte med statistisk säkerhet fastställa att den institutionella tilliten minskat i Italien efter utbrottet av covid-19 pandemin.

Tabell 5: Beräkning av medelvärde för mellanmänsklig tillit och institutionell tillit för variabeln kön, före utbrott av covid-19 pandemin (2018-2020)

Gender		Most people can be trusted or you can't be too careful	Trust in country's parliament
Male	Mean	4.92	4.36
	N	1294	1261
	Std. Deviation	2.348	2.553
Female	Mean	4.67	4.15
	N	1442	1395
	Std. Deviation	2.399	2.496
Total	Mean	4.79	4.25
	N	2736	2656
	Std. Deviation	2.378	2.525

Enligt tabell 5 utläses män och kvinnors genomsnittliga svarsfrekvens av perioden innan pandemin. Värdet hos männen visar att medelvärdet för mellanmänsklig tillit var 4.92, vilket är något högre än det kvinnliga genomsnittet på 4.67. Den institutionella tilliten är något lägre för männen med 4.36. Vilket också är fallet hos kvinnorna som har en skattning på 4.15.

Tabell 6: Beräkning av medelvärde för mellanmänsklig tillit och institutionell tillit för variabeln kön, efter utbrott av covid-19 pandemin (2020-2022)

Gender		Most people can be trusted or you can't be too careful	Trust in country's parliament
Male	Mean	5.09	4.26
	N	1252	1237
	Std. Deviation	2.180	2.360
Female	Mean	4.93	4.15
	N	1380	1374
	Std. Deviation	2.255	2.364
Total	Mean	5.01	4.20
	N	2632	2611
	Std. Deviation	2.221	2.362

Efter covid-19 pandemin har männens mellanmänskliga tillit ett värde av 5.09 och kvinnorna ett på 4.93. Institutionell tillit har män i genomsnitt skattat 4.26 och medelvärdet hos kvinnor är 4.15. Detta är samma värde som uppmättes perioden innan pandemin och således går det att anta att kvinnors attityd är oförändrad efter krisen.

7 Analys

Efter att nu ha presenterat resultatet i diverse diagram och grafer kan det vara lägligt att återvända till vår hypotes för att utifrån den analysera resultatet. Vår hypotes löd som nämnts: *Covid-19 pandemin har bidragit till en minskning av tillit till politiska institutioner samtidigt som mellanmänsklig tillit ökat i Italien.* Vad gäller den mellanmänskliga tilliten så kan vi faktiskt med statistisk säkerhet fastställa att den ökat efter pandemin. Hur den institutionella tilliten har förändrats är inte lika självklart. Visserligen har den genomsnittliga tilliten minskat men minskningen är så pass liten i vår undersökning att det inte går att med säkerhet konstatera en minskad tillit till institutioner i Italien.

Vi kunde även utifrån resultatet konstatera att den korrelation som existerade mellan de två variablerna ökade en aning efter pandemin även om den fortfarande kan betraktas som relativt svag. Detta resultat säger oss dock inte mer än att det finns en viss samvariation mellan institutionell- och mellanmänsklig tillit. Korrelationen ger inte svar på om det är den institutionella tilliten som initierar den mellanmänskliga eller vice versa. Vi kan alltså varken bekräfta eller dementera Rothstein och Putnams idéer om vilken tillit som initierar vilken. Även om detta vore spännande att undersöka djupare så ger det oss inte svar på vår hypotes. Det skulle kräva en egen undersökning med en ny frågeställning.

Vid första anblicken kan det tyckas märkligt att korrelationen mellan institutionell- och mellanmänsklig tillit efter pandemin ökade samtidigt som de båda gick åt olika håll. Detta behöver dock inte innebära att det är ett felaktigt resultat. En möjlig förklaringsmodell skulle kunna vara att (1) minskad institutionell tillit kommer från människor med redan låg mellanmänsklig tillit och (2) ökad mellanmänsklig tillit kommer från människor med redan hög institutionell tillit. Det första fallet hade drivit ned den genomsnittliga institutionella tilliten samtidigt som det andra fallet hade drivit upp den mellanmänskliga tilliten. Detta samtidigt som korrelationen ökar.

Genom att tillföra variabeln kön till analysen undersöktes om resultatet av medelvärdesmetoden framträder starkast hos män eller kvinnor. Det här metodvalet togs i beaktning att tillföra ännu ett perspektiv till analysen. Detta eftersom vi upplevde att

korrelationsanalysen inte gav oss den informationen vi förväntat oss för att förhoppningsvis lyckas besvara vår hypotes. Samt för att bidra med ytterligare tyngd åt analysavsnittet. Testet visar att män generellt har högre tillit gentemot de båda variablerna perioden innan pandemin, medan kvinnornas skattning är något lägre. Efter pandemin följer värdena samma trend som fastställs av föregående test av variablernas medelvärden: en ökning av mellanmännisklig tillit hos både kvinnor och män. Den institutionella tilliten har minskat hos de manliga respondenterna, medan den hos kvinnor utmäter samma värde som innan covid-19 utbrottet. Vad som förorsakar männens tendens till en generellt högre tillit för båda variablerna framgår inte av undersökningen. Även om männens värden var högre än för kvinnor så är skillnaderna inte slående, utan befinner sig inom samma område på skalan.

Att den mellanmänniskliga tilliten ökade i tider av kris är inget nytt fenomen. Vad vi lärt oss från tidigare forskning är att finanskrisen 2008 lett till en ökning av denna tillit i närliggande länder som Grekland och Spanien men även transnationella länder i Östeuropa och Asien. I vår studie kunde vi påvisa att den mer aktuella krisen covid-19 pandemin även bidragit till en ökning av den mellanmänniskliga tilliten i just Italien. Likt i Italien sågs i Sverige en ökning av denna tillit efter pandemin men till skillnad från Italien så kunde man därutöver konstatera en ökning av den institutionella tilliten. I Italien såg det annorlunda ut. Där tyder inget på att den institutionella tilliten ökat utan snarare pekar resultatet åt motsatt håll även om detta inte statistiskt kan garanteras.

Något som kan tyckas intressant är hur tilliten i Italien förändrats på olika vis i olika kriser. Den institutionella tilliten gick efter finanskrisen ned i Italien. Det är därför inte helt förvånande att den genomsnittliga tilliten i vår undersökning av Italien gick ned efter covid-19 pandemin även om det endast var en marginell nedgång. Vad som dock är överraskande med vårt resultat i jämförelse med den tidigare forskningen från finanskrisen är hur den mellanmänniskliga tilliten förändrats. Efter finanskrisen syntes nämligen i Italien en nedgång av just den tilliten samtidigt som vi i vår undersökning med säkerhet kan konstatera en uppgång av den mellanmänniskliga tilliten. Vad som förorsakar denna skillnad vore ett intressant undersökningsobjekt men ligger utanför ramen av denna uppsats.

Det kan nu vara rimligt att analysera resultatet utifrån ett teoretiskt perspektiv. Resultatet visar en signifikant ökning av den mellanmännsliga tilliten efter pandemin. Ur Putnams perspektiv vore det därför inte orimligt att tänka sig att även den institutionella tilliten borde ökat. Putnam menar ju som nämnts att det sociala kapitalet är något som initieras horisontellt mellan människor. Därefter kan tilliten som skapats mellan människor ge utslag uppåt, mot politiska institutioner. Det kan därför tyckas förvånande att den institutionella tilliten i vår undersökning, till skillnad från den mellanmännsliga, inte ökade.

På samma sätt kan man ifrågasätta Rothsteins tankar om det sociala kapitalet. Nu var visserligen inte den institutionella tillitens nedgång signifikant i vår undersökning men trots det finns det anledning att utifrån resultatet betvivla Rothsteins antaganden om tillitens samband. För likt Putnam så menar Rothstein att olika typer av tillit påverkar varandra. Att den mellanmännsliga tilliten i Italien ökade efter pandemin skulle utifrån Rothsteins perspektiv bero på en ökning av tilliten till landets institutioner. Ökningen av tillit till institutioner var dock obefintlig i vår undersökning och kan därför inte fungera som en förklaringsfaktor till den ökade mellanmännsliga tilliten. Det finns alltså, utifrån vår undersökning om det sociala kapitalet under pandemin, anledning att sätta tidigare etablerade teorier om socialt kapital under lupp.

Tidigare i uppsatsen (under avsnitt 1) förklaras vikten av socialt kapital med en demokratisk motivering. Skälen styrks väl mot tidigare forskning, där röster såsom Putnam och Paxton lyfter förhållandet mellan socialt kapital och demokratisk funktionalitet. Resultatet av vår undersökning utmanar denna ömsesidighet med anledning av medelvärdesmetodens utfall, eftersom medelvärdet hos de två tillits-variablerna presenterar ett resultat där tilliterna förändras i olika riktningar, trots att förändringen hos den ena tilliten inte var signifikant. För att påvisa ett starkt samband, såsom den tidigare forskningen upplyser, hade en ökning av både mellanmännslig- och institutionell tillit stärkt teorin. Vad säger således vår undersökning om demokrati, om antagandet att socialt kapital som en viktig byggsten i de demokratiska processerna stämmer? Baserat på resultatet är det svårt att fastställa ett sådant samband mellan demokrati och socialt kapital utifrån undersökningens förutsättningar. Institutionell tillit som operationaliseras genom variabeln "trust in parliament" kan tolkas som representativ för folkrepresentationen och landets statsförvaltning, vilket mestadels förenas

med demokratiska värden. För att följaktligen resonera förändringen av tillitsvariabeln och vilka konsekvenser detta kan få för landets demokrati. Däremot är inte denna typen av antagande till undersökningens förfogande, utan denna studie skulle landa i en annan uppsats. Istället kan vi försöka oss tolka en indikation på att det kan finnas olika aspekter av kapitalet som kanske kan ha en större eller mindre inverkan på dessa värden, med anledning av den signifikanta ökningen av mellanmännisklig tillit. Kan detta säga oss att en hög tillit gentemot medmänniskor också bidrar till en mer stabil demokrati, såsom fallet Italien? Åtminstone i högre utsträckning än institutionell tillit som tolkas desto mer volatil under kris. Likt nämnt förblir resonemanget spekulativt eftersom detta är ett orsakssamband som inte kan fastställas med hjälp av vår undersökning.

8 Slutsatser

8.1 Undersökningens slutsatser

Den här uppsatsen har haft till avsikt att besvara frågeställningen: *Hur har olika aspekter av det sociala kapitalet i Italien påverkats av covid-19 pandemin?*

Med hjälp av teori och tidigare forskning formades hypotesen: *Covid-19 pandemin har bidragit till en minskning av tillit till politiska institutioner samt en ökning av mellanmännisklig tillit i Italien.*

Undersökningens olika avsnitt har problematiserats med avsikt av hög reliabilitet och validitet. Diskussionen har behandlat teoretiska definitioner av studiens tillitsvariabler med tanke på båda begreppens omstridda innebörd. Datamaterialet har analyserats med tanke på datainsamlingens relativt breda tidsperiod och som nämnts är detta en svaghet hos mätinstrumentet vilket påverkar reliabiliteten. Mätningarna har utförts med noggrannhet vilket uttrycks genom upprepade test, vilket är reliabiliteten fördelaktigt. Även en relativt hög svarsfrekvens föreligger hos datamaterialet. Detta argumenterar metodvalen och sammantaget motiverar en tillräcklig grad av reliabilitet.

Efter analysen presenterades studiens resultat, vilket ligger till grund för undersökningens slutgiltiga reflektioner. Det råder en samvariation mellan institutionell- och mellanmännisklig tillit som till följd av pandemin ökar korrelationen till viss del. Medelvärdesmetoden indikerar en signifikant ökning av mellanmännisklig tillit, i led med hypotesen. Resultatet visar en marginell nedgång av institutionell tillit men minskningen kan inte konstateras signifikant. Även om nedgången inte kan fastställas säger resultatet att det finns viss kraft i att betvivla det teoretiska ramverket som utgörs av Rothstein och Putnam.

8.2 Framtida forskning

Den här undersökningen har varit avgränsad till att studera det sociala kapitalet innan och efter covid-19 pandemin i Italien. För vidare forskning vore det intressant att bredda

urvalsramen och studera fler fall med samma utgångspunkt. Dels är Italien enbart ett fall av många, eftersom pandemin slog hårt mot åtskilliga länder samt att krishanteringens varierat i stor grad. Dels även motiverande ur en forskningssynpunkt. Ett större material med mätning av flera fall (länder) hade bidragit till en säkrare generalisering av forskningsproblemet, eftersom det med större säkerhet går att utesluta att det föreligger andra orsaksfaktorer bakom sambandet (Esaïasson et al. 2017 s. 72). I och med bättre möjlighet att dra generella slutsatser, i synnerhet säkrare slutsatser, hade det till följd också stärkt den externa validiteten (Ibid s. 59).

Vidare med stöd för undersökningens hypotes skulle man förslagsvis kunna studera om ett lands initiala nivåer av socialt kapital, högt eller lågt, har en påverkan för i vilken utsträckning kapitalet kommer att påverkas. Som nämnt gick Italien in i pandemin med en redan svag ekonomi och blev hårt drabbad när pandemin slog till (avsnitt 5. 4. 1). Om detta skulle appliceras på ett nytt fall som exempelvis Sverige, där ekonomin var god hade effekterna blivit densamma? Det är desto svårare att generalisera resultaten när studien baseras på ett enskilt fall, därmed uppmanar detta vidare till fortsatt forskning i andra länder.

Följaktligen vore det intressant att studera huruvida det föreligger en tidsaspekt över analysobjektet. Detta för att undersöka om ökningen efter en period kommer minska och gå tillbaka till ursprunglig nivå innan pandemin eller om förändringen blir bestående över tid. Vilket är av intresse eftersom det kan säga något om det råder nya lägsta- eller högsta nivåer av tillit. Med tanke på den tidigare forskningen som undersöker förhållandet mellan socialt kapital och demokrati, är det av vikt för samhällen att ta del av sådan information. En sådan statistisk undersökning är möjlig om datasetet som utgör studien fortsättningsvis uppdateras med nya uppgifter i framtiden.

9 Referensförteckning

Amenta, Francesco - Nittari, Giulio - Pallotta, Graziano - Ricci, Giovanna - Sirignano, Ascanio, 2020. *Consequences of COVID-19 Outbreak in Italy: Medical Responsibilities and Governmental Measures*. *Frontiers in Public Health*, vol. 8. doi:10.3389/fpubh.2020.588852.

Bol, Damien, Giani, Marco, Blais, André, Loewen, Peter John, 2020. *The effect of COVID-19 lockdowns on political support: Some good news for democracy?* *European Journal of Political Research*, vol. 60, nr 2, s. 497-505. doi:10.1111/1475-6765.12401

Bor, Alexander - Jørgensen, Frederik - Bang Petersen, Michael. 2021. *The COVID-19 Pandemic Eroded System Support But Not Social Solidarity*. PsyArXiv. doi:10.31234/osf.io/qjmct

Bolancé, Catalina - Caïs, Jordi - Torrente, Diego, 2018. *Trust in times of economic crisis in Spain: Paradoxes of social capital theory*. IREA Working Papers, University of Barcelona, Research Institute of Applied Economics, revised Dec 2018.

Catanzaro, Raimondo, 2018. *After and Beyond Amoral Familism: The Impact of the Economic Crisis on Social Capital Italian-style*. *South European Society*, vol. 23, nr 1, s. 47-62. doi:10.1080/13608746.2018.1435386

Coleman, James S. 1990. *Foundations of Social Theory*. Cambridge: Harvard University Press. [Elektronisk resurs]

Dinesen, Peter Thisted - Jæger, Mads Meier, 2013. *The Effect of Terror on Institutional Trust: New Evidence from the 3/11 Madrid Terrorist Attack*. *Political Psychology*, vol. 34, nr 6, s. 917-926. ISSN:0162895X14679221

Eek, Daniel - Rothstein, Bo. 2009. *Political Corruption and Social Trust - An Experimental Approach*. Sage Publications, vol 21, nr 1, s. 81-112. doi:10.1177/1043463108099349

Ervasti, Heikki - Kouvo, Antti - Venetoklis, Takis, 2019. *Social and Institutional Trust in Times of Crisis : Greece, 2002–2011*. Social Indicators Research, vol. 141, nr 3, s. 1207-1231. ISSN:0303830015730921

Esaiasson, Peter - Sohlberg, Jacob - Ghersetti, Marina - Johansson, Bengt, 2020. *How the coronavirus crisis affects citizen trust in institutions and in unknown others - Evidence from 'the Swedish experiment'*. European Journal of Political Research, Vol. 60, nr, 3, s. 748-760. doi:10.1111/1475-6765.12419.

Esaiasson, Peter - Gilljam, Mikael - Towns, Ann - Wängnerud, Lena. 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5 uppl. Wolters Kluwer.

European Social Survey. 2022. *About the European Social Survey European Research Infrastructure (ESS ERIC)* <https://www.europeansocialsurvey.org/> (hämtad 2022-12-06)

European Social Survey European Research Infrastructure (ESS ERIC). 2021. ESS9 - integrated file, edition 3.1 [Data set]. Sikt - Norwegian Agency for Shared Services in Education and Research. doi:10.21338/ESS9E03_1 (hämtad 2022-12-08)

European Social Survey European Research Infrastructure (ESS ERIC). 2022. ESS10 - integrated file, edition 2.1 [Data set]. Sikt - Norwegian Agency for Shared Services in Education and Research. doi:10.18712/ess10 (hämtad 2022-12-08)

Fukuyama, Francis. 2000. *Social Capital and Civil Society*. International Monetary Fund (IMF Working Paper: Nr 00/74. doi: 10.5089/9781451849585.001 [Elektronisk resurs])

Habibov, Nazim - Afandi, Elvin, 2015. *Pre- and Post-crisis Life-Satisfaction and Social Trust in Transitional Countries: An Initial Assessment*. Social Indicators Research, vol. 121, nr 2, s. 503-524. ISSN:0303830015730921

Hetherington, Marc J, Nelson - Nelson, Michael, 2003. *Anatomy of a Rally Effect: George W. Bush and the War on Terrorism*. Political Science and Politics, vol. 36, nr 1, s. 37-42. ISSN:1049096515375935

Jackman, Robert W - Miller, Ross A. 1998. *Social capital and politics*. Annual Review of Political Science, vol 1, s. 47-73. doi:10.1146/annurev.polisci.1.1.47

Kumlin, Staffan - Rothstein, Bo. 2005. *Making and Breaking Social Capital: The Impact of Welfare-State Institutions*. Comparative Political Studies, vol 38, nr 4, s. 339-365.
doi:10.1177/0010414004273203

Paxton, Pamela. 2002. *Social Capital and Democracy: An Interdependent Relationship*. American Sociological Review, vol. 67, no 2, s. 254-277. doi:10.2307/3088895

Putnam, Robert D. *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton, N.J. Princeton University Press. 1993 [Elektronisk resurs]

Sarracino, F. and Piekalkiewicz, M, 2020." The Role of Income and Social Capital for Europeans' Well-Being During the 2008 Economic Crisis". *Journal of Happiness Studies*. doi:10.1007/s10902-020-00285-x.